

**Lapis Lydius animadversionum expertissimi / A. Stochii ... in ... J. Gorteri ...
brevem ejus descriptionem et curationem morbi epidemii per diaphoresin.**

Contributors

Vosch, H. R.
Gorter, Johannes de, 1689-1762.
Stochius, A. active 1730-1734.

Publication/Creation

Harderwijk : W. Brinkink, 1734.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/x3jprvn9>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

**wellcome
collection**

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

LAPIS LYDIUS

5

Animadversionum Expertissimi

DOMINI

A. STOCHII.

Medicinæ Doctoris in

Cel. DOMINI

J. GORTERI. A. L. M.

Nec Non

Med. Professoris Ordinarii,

BREVEM EJUS DESCRIPTIONEM

ET

CURATIONEM

MORBI EPIDEMII.

PER

DIAPHORESIN

AUCTORE

H. R. VOSCH, VAN AVESAET, Med. Stud.

HARDEROVICI,

Apud GUIL. BRINKINK, Bibliopolam & Typ. 1734.

20 1815

Annals of the
1815

A. S. T. O. C. H. I. S. T. O. R. Y.

G. O. R. T. H. A. L. L.

1815

1815

1815

1815

1815

1815

1815

1815

1815

1815

1815

1815

1815

1815

LECTORI SPECTATISSIMO.

S. P.

TAm perversæ indolis, tamque perditorum morum hominem, qui ignotos non solum, sed & insontes, ut nos sumus, aggredi & calumniari dilectatur, propriis id nisi meis oculis intuitus fuisset, inveniri, haud facile credidissem: qui nos inquam ipsi ignotos hoc turpissimo semi-latinorum nimirum ac idiotarum, vocabulo dedecorare nullo pudoris colore suffusus conatur.

Ut maledici hujus ergo hominis libidinem infringam, fallacisque ipsius calami detestabilem arrogantiam suffocem, eruditisque lectoribus pateat, quid sit de decreti hujus veritate, exiguum hocce opusculum non nunquam in lucem proditurum volui.

Attendant interim, quam præcipite lapsu è celsissimo honorum cacumine, quod per insanam dissertationis suæ scalam, ut saltem sibi imaginatur, scanderit, in imam, ac profundissimam maris abyssum cum infelici ICARO præcipitaturus sit. Ferre equidem agrè Expertissimus Auctor non poterit, quod si de semi-latinorum ac idiotarum agmine unus, ut sum, turpissimos ipsius errores eruat: Sciat enim me nunquam ipsi insultare ausum fuisse, nisi & primus nos fuisset aggressus; qua propter & defensoris partem tenere, & nos ipsos defendere, quan-

quantum in me est, non erubescam. At quis jure
quereret quam ob rem ipse CEL. PROF. sua ipsius
non defenderit documenta; an hæc timore præcinc-
tus præ scribendi Auctoris concinnitate sua submit-
tens STOCHIO victoriam dereliquerit? ast rei pul-
chritudo non lateſcit sub eloquentiæ formâ. An
ergo doctrinâ doctori dissimilis reformidet ipsius as-
tutiam? astutia pro ut hæc quibusdam quoque bru-
tis propria rationalem prudentiam disjunctam sibi
habens, & ut vis verbi, istud non multum honeste
significare, indigitet, floccifit. Quid ergo?

Videns PROF. totam dissertationem meram con-
plecti confusionem; & Auctorem invidiosissimo ve-
saniæ telo sauciatum, mirum in modum furere, ne
itaque vindictæ desiderio immanem ejus rabiem ul-
terius instigaret, aliisque prætereà longè utiliori-
bus occupatus, maluit hæc insanè contextas Au-
ctoris quærelas tranquillo animo super sedere, quam
sua majoris mercedis hæc improbando negligere.

Hæc ergo sunt causæ, quæ, ut contra immanem
hunc ac impudentem nostrum hostem calamum sus-
ciperem, me impulerunt. Si quos forsitan commisif-
sem errores, quod pro hac vice prima contingere
rarò minimè potuisset, quam ut hi rudi, idiotæ,
ac semilatino mihi condonentur, Lectorem nibi
vehementius rogatum volo; feliciter interim diu
vivat.

LAPIS LYDIUS

Animadversionum Expertissimi

DOMINI

A. STOCHII

Medicinæ Doctoris

IN

Cel. DOMINI

J. DE GORTER A. L. M.

Nec Non

Med. Doctoris & Professoris Ordinarii.

DE

MORBO EPIDEMICO.

I.

Priusquam inconsuetum ac fastidiosum nimis præ meo luctu proh dolor coactus hoc ipsum aggrediar opus, quædam ex Auctoris præfatione, quibus ex-
te, haud multa suorum contradicto-
A riorum

riorum aggregatione opus, innotescet, quo proposito, quo animo, quâ denique mente hanc suam dissertatiunculam mira rerum colluvie conflata conscripserit, ponderanda sunt. fari enim non erubescit in principio se ex morbo sibi satis familiari decubuisse, quo igitur pacto oblatos sibi ægros visitare non valuit, attamen Epidemici hujus morbi descriptionem edere non quievit, quo tunc quoque ipsi perscrutari proprio coram decumbentium lectis non licuit. Inivit quidem consilium cum filio sue urbis suæ medico ordinario, ut fatetur quod si B. L. legerent, aut prælegi audirent, judicarent hunc fortè verum ac præ cæteris præstantissimis medicinæ cultoribus medicum expertissimum; verum præsciant hi ordinarium hunc Enchusæ urbis medicum paucas, ne nullas dicam Accademicas frequentasse lectiones, cuius ergo consiliis expertissimus Auctor Stochius palliatus ac instructus aggreditur Epidemici hujus morbi descriptionem; quâ omni conamine Cel. Profest
nost

nostri ejusdem morbi descriptionem ipsius contrariam reprobare laborat, qui ipse multos vidit curavitque ægros; adeoque inexpertus expertum, doctor Professore carpit, quâ autem mente, cuique L. dijudicandum relinquo.

Inferius dicit *planè novam methodum curativam* se invenisse, sed fallitur, nam omnibus ferè in morbis Epidemicis conati sunt Auctores practici alexipharmacis & sudoriferis susceptam malignitatem expellere: imo ille ipse Auctor, ut patebit, sæpissimè de hâc nova methodo cogitavit. Pergens in fine notabilem se commisisse errorem luget, quasi præter hunc unum non plures, unicum tantummodo grandissimum, nimirum à principio ad finem, quo adscriptam malignæ aeris qualitati constitutionem Cel. Professoris nostri non solum, verum etiam contra aliorum omnium præstantissimorum practicorum observata manibus pedibusque obtrudere fatatur.

Præf.

II. Ut itaque methodum Expertissimi

mi Auctoris nostri, ejusque ordinem, quem ipse tenet, æmuler, eumque à capite ad calcem persequar, præfari Auctoris sententiam necesse autumavi; adeoque à magnificis hisce inchoabo

s. II. ipsius dictis, *Morborum Epidemicorum historiam describere, merito institutum utilissimum habetur, ac laudabile.* Si hæc simplici ac sincera mente, etiamsi debite, laudet, cur igitur in Cl. Profess. observationes, talia præstantis, insurgit? *Dolendum itaque, ait, post venerandum*

s. IV. *Hippocratem sequentium temporum practicos Epidemica adeò negligenter tractasse.* Quis nunc vestrûm L. H. has insolentes, & intolerabiles ne dicam, Auctoris quærelas non irrideret? ejulat de negligentia Epidemicorum morborum scriptorum, & de eorum in revelando posteris suorum temporum Epidemicarum constitutionum casus & observationes pigritia. Sed ecce! (præter ipsius sibi contradicendi normam, dum dicit ac insigniter laudat diligentiam conscribendi Epidemicorum Morborum

constitutiones, Sydenhamii videlicet & Ramazzini, qui tam eruditè suarum regionum constitutiones divulgaverunt) fateri non erubescit sibi cum cæteris sui similibus hæc in lucem allata, & ab ipso Auctore citata horum Auctorum deficere scripta. Præter hæc eni adhuc aliorum medicorum observata ex Ephemeridibus naturæ curiosorum deprompta.

Epidemica constitutio ruralis Anni 1690: dec: 2: an: 9. p. 17: app: seqq: anni 1691: dec: 2: an: 10: p: 76. app: seq: Epidemicorum Morborum Procreatio dec: 2: an: 7: p: 178. 193. Epid: Catarrhus dec: 2: an: 9: p: 203. Epid. Morb: dec: 3: an: 1: p: 102. Epid: dysenteria torminosa dec: 3: an: 1: p: 103. &c. præterea recens scriptores, qui præsentis constitutiones cum omnibus earum adjunctis difficultatibus auxilii gratiâ describunt, omni conamine injuriat.

III. *Haud mihi propositum est consummatam descriptionem in medio proferre.* Quia scilicet ex familiari Morbo decumbens, cum-

que nullos intuitus fuerit ægros, fractis prostratis viribus hoc grave onus sustentare non potuit: Cujus omnem in C. Profefs: effundens bilem non mentis fuit ut jam jam puerile hoc Auctoris anagramma candidius confirmat, cum in M. A. A. L. M. converterit, Profefs: his ad iram concitari putans, sed falleris Amice, commiseretur insipientiæ vestræ. *Multò minus hoc Morbis medenai methodum & medicis & græcis præscribere.* Auctor non mentis est humalo medendi methodum præscribere quia scilicet Cl. Profefs. abhorrescit; aliam componendi, deficiente forsan in simplicium medicaminum copiâ, aliorum Medicorum irrisum veretur. Sed quid jure quæreret, cujus ergo utilitatis hæc tam insignis Doctoris nomine dissertatiuncula? ut tantum *dissertationem Cl. Gorteri A. L. M. ac Med. Profefs: ordinarii mentis lance trutinaret.* Si quis dæmonum, Cl. Profefs. nostri a probandi aut reprobandi opera, hæc tam audacter Auctori mentem incussit? quis illum librorum censorem fuit?

IV. *Causam Epidemicæ hujus Constitutionis investigare, ex supradictis, non videtur Mibi multum obscuritatis involvere.* § VIII.

Stupendum Medicinæ oraculum postenerandum Hipp: Sydenhamio ipse se doctiorem agnoscit! qui, causam Epidemicorum Morborum imperscrutabilem se, candide fatetur: nostro verò Auctori facilis est; volens quippe pro-are frigus hujus morbi præcipuam fuisse causam, hunc Hipp: citat textum, *a frigore reddi corpora firma, agilia & bene colorata.* Si hæc verba Auctoris causam epidemici probent, misere circumducor, contrarium enim explicant: adducere hunc tamen textum voluit, ut, se quoque Hipp: aphorismos inspexisse iis-que operam dedisse, L: pateret. Si tamen Auctoris nostri tota sit theoria, quæ hæc aphorismi explicatio, ut posset per omnino contrarium textum suam explicare causam, cunctæ in Medicina quaestiones difficilissimæ inspicienti faciles conceptu forent. Sequens, quod ex Hipp: adduxerit exemplum nil magis stringit, quia

quia hic Morbus non ex aëris frequenti mutatione productus, ut Hipp: quam antecedens. Quas vero proprio Marte addidit rationes sibi ipsi ita, ut non indigeant refutatione, contrariantur.

Austrina & tepida Constitutio potuit Cutis poros servare apertos &c. unde humores crescunt, & augentur excretiones & Secretiones.

ô Amentiam! an possunt excretiones fieri copiosiores, & insuper humores crescere? quod idem est, ac si diceret copiam augeri. Ego fateor hanc œconomiam me intelligere non posse nisi dicat Enchusæ aliam omnino præternaturam naturalium rerum dispositionem observari, quam Hardervici vel ullibi

Qui vel coagulati facile &c. Quis unquam docuit materiem insensibilis perspirationis aquâ tenuiorem coagulari posse:

nisi Doctissimus Dominus noster casearius velit a gelu vel frigore congelescere; hæc autem congelatio nunquam

Medicis coagulatio appellatur. Si vero congelatio & coagulatio Auctori idem sit, æquo jure quæso, si humores ita

cras

crassi facti, spirituumque fluxum animalium per nervos commorati sint, an inde Catarrhus? Si stuporis paralyfisve rationem reddere voluisset, hæc sane valuisset sententia; quæ vero adhuc morbum Epidemicum minime spectat.

V. Hæc itaque occurrunt verba in *borum Morborum curatione animadverti materiem morbi inspissatam, coagulata, & crassam.* Materiem inspissatam & crassam fuisse pro causa proxima concedo, modo aliquid acre tenue addatur, in hoc viscido irretitum vellicans: depravatus hic succus nervosus, ut ad omnes corporis partes tendit, quascunque etiam partes in motum inordinatum concitare potest; hinc quoque humores inspissantur, ut in aliis morbis ex nimio motu obortis, unde etiam omnia illa omnis generis symptomata & illa crusta phlogistica in sanguine ab Auctore citata. Quid autem venæ sectio (: ut loquitur Auctor, *Quibus statim succurrebam venæ sectione & quidem urgentibus symptomatibus, bis terve repetita* :) effecerit, sequen-

ti § inquiremus. Antequam tamen transeam ad aliud, hoc Auctoris mirabile inventum oblivioni tradi equidem non licet, quod *Morbi ex materia insensibilis perspirationis retenta & corrupta, prout ista fuerit variæ indolis, variarunt etiam ejus symptomata.* Sed cum venia Expertissimi Domini Auctoris dico, nos derivare symptomata non ratione varietatis materiei insensibilis perspirationis, nam hæc per totam corporis oeconomiam utique eadem fuerat, sed ratione partium, quas ipsa occupaverat. Neque minus paradoxum est, hanc Morbi materiam cum Auctore crassam fuisse, statuere, quam tamen diaphoreticorum ope curare valuit, hoc est, ita attenuare, ut invisibiliter & insensibiliter per exilissimos cutis poros transmeat.

§ X. VI. *Laborantes febribus continuis, doloribus pleuritidem mentientibus.* Nulla hic hujus symptomatis demonstratione opus, quoniam in ipso hoc paragrafo paulo inferius Auctor confitetur Morbi fomitem latitare in succo nervoso dicens, *quando*

quando *systema nervosum magis quam sanguineum afficitur*: NB dum alter *Phlebotomiam non subiit, bis venam secari jussi*. Hæc cohærent! morbi causa celatur in succo nervoso, & dissecatâ venâ hanc ex venis elicere tentat. Quis itaque unquam vitium in succo nervoso latitans venæ sectionis ope educere potuit? Sed quod magis miror, ex monitis Expertissimi Auctoris nostri, an hoc in morbo vena secanda, vel omittenda, etiamsi Oedipus essem, eruere nequeo: ita enim dubium relinquit Lectorem, ut ex his nihil emolumenti capere valeat. Sunt hæc ne signa, ex quibus dignoscuntur medici, quibus naturalis praxis ad eò cordi est? *nitrosorum ac diaphoreticorum usu brevi convaluit*. Ni hæc sint contradictoria & omninò opposita, totum me fallet opus: nam iisdem (: dum hæc calumniat dicendo, *ac planè novam methodum curativam adinveni* :) utitur Auctor remediis. Adeò ut *in omnibus habito respectu ad diaphoresin non dubitaverit novâ hæc methodo medendi omnes sibi*

Præf:
pag: 2

§ IX.

oblatos curare ægros. Quid nunc profuit venæ sectio, quoniam secundum propria Auctoris confessa morbi causa latitabat in succo nervoso, unicuique justè dijudicandum offero. Nonne commodius ac facilius per descriptam tantummodo Cl: Profess: formulam, vel saltem si non per hanc, huic similem, id acre & heterogenium expelleretur é corpore? dum expulsã omnia per experientiam cessabant symptomata? dum phlebotomia non auferebat morbi causam, sed tantummodo effectum mitigabat: & prætereà venæ sectio magis obfuit, debitas quippe ac absolute ad discussionem necessarias subtrahebat corpori vires.

§ XII. VII. *Quam Cl: Profess: in Titulo descriptionem vocat, vocat in præfatione historiam.* Miramur sané, quoniam sagacissimus Cl: Profess: Captator cum Eruditis se comparare satagit, dumque ita fatur, *cum pace clarissimi Gorteri dixerim me cum plurimis Eruditis distinguere &c*, cortici tantummodo adhærens, me

medullam insanè tangens respiciat ad hanc distinctionem. *Videtur potius rem obiter tangere.* Quod ipse alium se longe doctiorem docere cupiens ac huic scribendi methodum præscribens tam turpe præscriptæ huic legi peccet, ridiculum est: prius enim, si rem bene ceperit, teneretur historiæ defectum supplere, ut ita Lectori opusculum istud præfuisse perfectius. Evolvi itaque & revolvi totam Auctoris dissertatiunculam, copiosissimas calumnias, & abundantes, plus quam fas est, sensuum inversiones me quidem invenisse fateor, sed nullibi satis claram aut distinctam morbi descriptionem: Et inde non solum rem obiter tetigit, sed tanquam cruentissimus, esatiabili fame devictus spectatam prædam dilacerans leo, invidiosissimas injiciens suas ungues ad extremum minutim totam Cel. Profess. descriptionem decerpit. Ulterius pergit Cl. Profess. hos morbos *Epidemicos* vocare *Sporadicos*, verum, si quis perspiciat & evolvat propria hæc Cel: profess. mei verba, dicentis

S. XII.

S. XIV.

cum in principio hujus Epidemiae constitutionis medicamenta, quae in similibus morbis sporadicis adhiberi solent, experiebar nihil prodesse &c. contrariam mecum fovebit sententiam. Hæc enim idem significant, ac si dixisset, medicamenta, quibus morbi sporadici, qui similibus stipantur symptomatibus, nihil prodesse experiebar: Cl. Profess. enim non mentis fuit, prout, antequam describerat hanc constitutionem, modo diu ac sæpissimè publicis id nobis lectionibus tradiderat, hos inter se confundere morbos.

VIII. Quò quis penitius Auctoris dissertationem investiget, eò inaniori fastu Lectori turgere videbitur, dicens *attamen Cl. Profess. & ego de ea cogitavimus: ac probè novi multos juniores & annosiores medicos ea cogitare.* Ac contra medicæ artis dignitatem affatur *insensibilem perspirationem tonsoribus esse notam adducens Ephimerides.* Sed adducat, quæso, unicum duntaxat Auctorem præter Cel. Profess. nostrum, qui ex professo per experimenta insensibilis perspirationis

s. XV.

nis

nis descriptionem reddidit, eamque examinavit; solus enim SANCTORIUS & JAC. KEIL. experimenta posuerunt, confuso ordine sua observata aphoristicè Erudito orbi sacranes: reliqui omnes commentatores sunt. Ephimerides, quas citat, pervolvi, & duo aut tria ad summum, ubi de hac evacuatione mentio fit, detexi: si Auctoris filius Enchusæ urbis Archiater præ familiari morbo perscrutandi aliorum Auctorum opera impoti Doctori suâ fide exempla hæc ex aliis Auctoribus se detexisse pollicitus fuerit, sine dubio, ut in tradenda morbi historia, fefellit parentem. Præterea sæpissimè de insensibili perspiratione cum Cl. Professore cogitavit; fortasse quia insensibilis perspirationis materiam §. ix. ter & §. x. bis illucere conatus fuit ex venis.

IX. *Ad elaborandam ergo methodum curativam Epidemici morbi, non tantum* S. XVI.
requiritur sedula & attenta observatio, sed quam maximè ingens decumbentium co-
dia. Si quis jam prudenti mente prædi-
 tus hæc Auctoris effata perspiciat & evol-
 vat,

vat, an diceret anceps, Auctorem nostrum helleboro opus habere? ad me quod attinet, nullum expurgatorium aut certius exhiberem aut securius. Latrare non erubescit, describentem morborum historias, sedula & attentâ observatione, ac ingenti decumbentium copiâ indigere: verum non recordari videtur hæc requisita ipsi præ cæteris deficere, dum præf. linea prima conquæritur, se tunc temporis morbo sibi familiari laborasse, *decumbenti ex morbo mihi satis familiari &c.* at verò Aucupi literarum nostro hæc requisita æque necessaria esse, imo magis necessaria quam quidem describenti morborum historias, mihi videntur; cum tamen utrique studuerit: turpes commisisset errores, nisi filio suo urbis suæ medico ordinario, qui 20 dierum tempore Universitate Ultrajectinâ Doctoralem lauream abstulit, adeò fidem habuisset. Ad-
dit §. XVI. *minorum verò urbium vel tractuum practici diligenter observent.* Hanc, quam aliis nititur præscribere, legem, paulô attentius si inspexisset & ex-
plo-

plorasset Auctor, tam ridicula, futilia, tamque absurda non evomisset in hujus morbi descriptionem: Sed id ipsi condonemus, & cogitemus decumbentium copiam, quosque ægros coram eorum lectis non viderit, defecisse, & ut ex ipsius scriptis dijudicandum est, quosque modo nominatenus novit. Decepturus lectorem ulterius iterum pergit, *Ego ipsam hanc, vel non multum ab hac differentem, constitutionem subitaneum ac acerbissimum frigus excepisse observavi.* Solus ergo Auctor contrarium expertus est contra omnium aliorum experientiam, illorum etiam Doctissimo Auctori nostro Enchusæ cohabitantium, qui non aliud, quam præmaturam præteritæ hyemis aëris humiditatem, nubilositatem, ac præter consuetudinem tunc temporis calidum se eum observasse, fateri coguntur.

X. *Causam morbi fuisse universalem, eamque aëri, ejusque qualitati, non occultæ, verum manifestæ adscribendam, astipulatur §. xx.* In germania decrustatum

C

panem

panem aeri nudo exposuerunt; cumque 24. horis ibidem pependisset, demerunt, & canibus projecerunt: devorantes autem instinctu gulæ canes diris-
simâ mortis lege mulctati sunt. Quæ nunc rationalis ingenii specimen præ se ferens creatura hanc aëris qualitatem, non dico non universalem, nam utique universalis fuit, non occultam fuisse crederet? ast ferè statuerem Expertissimum Auctorem nostrum inter manifestas nimirum & occultas morborum causas hanc non callere distinctionem.

§. XXI. XI. Aerem humidum insensibilis perspirationis materiem in corpore retinere, hæc est Cl Profess. nostri sententia; cui infensissimus noster adversarius hisce contrariatur verbis *aërem calidum cutis poros aperire, frigus verò eos occludere, receptissimum est.* ô Lepidum caput! videtur hic pro forma quid solummodo pro quo oppositum, nam requisita, & absoluta Epiteta, sine quibus nil probat nec refutat, spontè ea ipsum oblivioni tradidisse, ut nempè contrariandi dempta
jace-

jaceret occasio, firmissimé tenemus. Sed amice sic non itur ad astra: aerem calidum simul & siccum non esse impedimento insensibilis perspirationis exhalanti materiæ, sed é contrario cutis poros magis aperire, & insensibilis perspirationis exhalationem plus promoveré, receptissimum esse, auctori assentimus. Calidum verò & humidum, in his consistit tam lata hæc nostrum discrepantia: tepor enim aperit cutis poros, quod omnibus ferè notum est; etiam communi vulgo; verum humiditas quam qualitatem calor dummodo conjunctam habuit, insinuando se inter cutis porulos, quos tunc teporis apertos confitemur fuisse, sui ingressu, laxandique potentia, cujus naturæ est, egressum insensibilis perspirationis materiei stipavit. Aër humidus laxat solida, & ad expellenda eorum contenta ineptiora hæc reddit, atque calor disponit ad putredinem: unusquisque novit aërem nubilosum humidum hyemali tempore etiam esse vitandum insensibilem evacuationem inhibentem.

His igitur paucis autumo luculenter

me satis demonstrasse, receptam Auctoris propositionem nil veri aut falsi significare sinè propositis ac absolute additis adjectivis; nisi forsan diceret se hoc modo vel potius ab hac aeris qualitate derivare præteritam hujus morbi Epidemici constitutionem ab aëre frigido scilicet, quod nulla indiget refutatione, nec mentis sum diu his inhærere, verum utilioribus deterere tempus; nam unicuique præteritæ hyemis initium in memoriam revocanti, ut & à posteriori perscrutanti hæc melius patebunt.

XII. Materiam vel potius causam morbi sui generis fuisse, quam haud facile explicari potuisse, juxta Cel. Profess. nostri sententiam, Expertissimus Auctor miratur dicens *id commune esse omni acri & heterogenio, quod semper sui generis sit, & hic nil significare.* Verum si Expertissimus noster Auctor ex occulta aëris qualitate §. x. descripta manifestiorem deduxerit causam, ac propè dicat quid sit id aëris malignum, cujus naturæ, & unde productum (ceteroquin non esset

esset manifestum) quod Cel. Profess. p. 15. *Miasmata* appellat, magnus nobis erit apollo. Prætereà hujus Cel. Profess. obstupescit, materiam morbi tenuem fuisse, subtilem, ac semi volatilem: verum rectius sibi imaginatur se derivasse morbi causam ab increassatione humorum (quod quidem non negamus respectu effectus, sed tanquam causam remotam efficientem rejicimus) ut fatetur *quod omnes ferè morbi catarrhales dicuntur horum morborum causam plerumque esse lympham, aliosque quosvis humores inspissatos & fere stagnantes.* S. XVII.

Quod indicationi ipsius curativæ etiam quam maximè quadrare mihi visum fuit, nam inspissatos & coagulatos humores, juxta propria ipsius confessa §. IX. & X. Diaphoreticis per minutissima cutis spiracula eliminare conatus fuit.

NB *morbi Catarrhales dicuntur causam esse lympham, aliosque inspissatos humores.*

Primò omnes Auctores per lympham exprimunt humorem tenuem aquosum non concrecibilem; Stochius verò concrec-

cibilem: Licet enim Auctorem expertissimum quandoque mihi objecturum credam, humores concretos aliquando & inspissatos defectu motus productos in quadam animalis parte inveniri, istudque concretum vel inspissatum esse lympham; respondeo coalitum istud non concrevisse lymphæ qualitate ejusque naturâ verum mediante nostri corporis gelatinâ; fateor quidem lympham particulis nutritiviis aliquando permisceri, sed quandoque etiam non; & etiam si, ut cum hisce coalescat, interdum contingeret, id non propriè lymphæ, sed nostri corporis gelatinæ adscribendum est. Aqua enim hac vel potius harum particularum societate liberata semper suam tenuem & lymphicam indolem retinet, nisi fortiori vi superetur & in glaciem convertatur. Alterum est eruditum Auctorem catarrhos derivare contra communem tam plebeorum quam medicorum sententiam ab increassatione humorum: sed quo tunc quæso medio inspissati hi humores tam celeriter ex una in aliam partem

suam facerent *Metaftasin*? nonne dolores versatiles vagi &c. per omnes corporis partes vagantes quasi unico ictu has perreptantes ex una in aliam partem volant; hi tamen dolores varias agnoscunt causas; minimè verò unicam, etiamsi falsam, ut *Stochius*.

XIII. Quoniam Auctor tam humilis §.XXIII.
& innocens ignorantiam suam apertè nimis fatetur dicens *quomodo succi asperæ arteriæ & membranæ pituitariæ hinc per reliquum corpus dispergantur non video*, pro viribus id ipsi aliquantulum & quomodo demonstrare conabor, quod sive tunc capiat sive non mihi quoque perinde erit. Hi humores stagnando liquefacti, quæ est perpetua ac verissima observatio viscerum ex minori circulatione nati, à venarum lymphaticarum osculis absorbentur, atque ita tandem per totum corpus disperguntur. Hæc observatio perpetua falli nescia (si expertissimus Auctor *RUYSCHIIUM*, *MORGAGNI*, *HEISTERUM* & similes Auctores Anatomicos consulisset, qui per injectiones certio-

tiores artis filiolos reddiderunt, venarum oscula in corporis cavis hiantia esse, & ad recipiendos humores, ut vasa lactea & venæ meseraicæ chylum ex intestinis recipiunt, promptissima) dilucidius Auctori patuisset; nec dubito, quin coecissimo huic (*non video*) verbo percisset. Deinceps pergit dicens *illustrans hoc quibusdam similitudinibus non parum claudicantibus*. Etiam si non demonstraverit in quibus claudicent, multa enim talia in re medica inveniuntur, quæ, nisi quibusdam similitudinibus captui ad faciliorem intelligentiam adaptarentur, imperscrutabilia essent; dico tamen mihi etiam licitum videri dicere, si ita claudicarent, sicuti tota hæc Auctoris dissertatio, ipsas fixam debere tenere sedem cum Auctore nostro fortè ex podagrico dolore decumbente.

XIV. *Datur, quod lubentissimè fateor,*
 § XXIV. *eruditum nescire &c.* Quod fatetur, eo insimulat Cl. Profess. *speciale* quid admittentem; si bene fecisset, publice Auctor exposuisse debuisset, quid sit
 istud

istud singulare, quod variis in constitutionibus Epidemicorum diversos producit morbos, de quo in tota ipsius dissertationi uncum nulla mentio fit, nullamque reddit rationem. *Unicum tantum appropriatum, despectis omnibus aliis remediis præscribit.* Quid pluribus indigeremus remediis, quum unicum hocce, dum indifferenter morbi causam omnis generis Symptomata producentem expellens sustulit ejus effectus, suffecerit? cum autem descripta Cel. Profess. formula Auctori ex sua sententia non satis valida aut probabilis videretur, ipse meritò probabiliorem aliam bono publico inserviendi cupidus præscripsisset: sed ut §. III. notavi, vel non ausus fuit, vel simplicium copiâ carens non valuit. Et quod Cl. Professor reliqua remedia despexisset, in his Expertiss. Auctorem veritati nimium pepercisse, unusquisque L. A., qui Cel. Profess. descriptionem iustravit, quoniam nullibi in tota descriptione sua ullam, quâ tale quid dijudicari posset, præbuit suspensionem, facile crediderit.

D

XIV. Sic

XIV. *Sic Cl. Profess. primò intendit materiam ex sua sententia peccantem per insensibilem perspirationem educere, dein visciditates corporis solvere.* Eodem nunc titulo, quo Auctor se justè nobis detraxisse arbitratus fuit dicens *Professori certè è Cathedra coram suis semi latinis ac idiotis discipulis, & hoc quidem pluraliter!* illo ipsum afficere tentabo, meliorique ratione demonstraturus sum Auctorem se verum profectum fuisse idiotam, atque Profess. nostri Cl. sententiam non intellexisse: ideòque non semi-latinum, verum semi-doctorem. Neminem sanè crederem aliquantisper in medicis verlatum tam tristem ac deplorabilem sine luce fovere cœcitatem, quin detegat Profess. meum Cl. per sequentem hunc scribendi modum non intelligi voluisse, se mentis fuisse per appropriatum tale insensibilem perspirationem adaugens medicamentum corporis visciditates, quæ hujus acris, subtilis, ac semivolatilis materiæ quandam partem sibi intricatam haberent, eliminare è corpore

pore: nam tunc reverà ille ipse Cl. Profess. cum Domino Stochio idiota videretur, qui §. IX. & X. visciditates ipsas per Diaphoresin se eliminasse, ut putat, fatetur. Ita enim Cl. Profess. sententia p. 8. sese habet.

Primò, quoniam materia erat tenuis & volatilis omnium optimè per insensibilem perspirationem educi posse, dein, quia intricata hærebat in multa visciditate nostri corporis, eam esse solvendam, ut recepta materia educi posset, hanc mihi formavi indicationem curativam. Inquisivi dein medicamenta, quæ huic indicationi inservire possent, quæ nempe largiorem perspirationem faciebant, resolvebant mucilaginem, & tamen non magnum calorem excitabant. Quo nunc quæso pede Profess. possibile foret, prius materiam tenuem educere per generale medicamentum, & dein corporis visciditates resolvere, ut blaterat Auctor? cum omnes hæ indicationes in una concludantur formula vel mixtura, cumque medicamenta cuncta, unumquodque suæ indicationi appropriatum, simul essent

D 2

essent agentia, simulque in actum ducerentur. Verum enim verò per hoc adverbium *dein* Auctorem judicasse, Professore unicuique indicationi singulatim specialem præscribere voluisse formulam, vix dubito. Probare nunc igitur restaret expertissimum Auctorem idiotam haberi, nobilique hoc semi-doctoris gaudere vocabulo; sed quoniam, quin unicuique ex supra dictis id nunc manifestissimum sit, non dubitem, hisce, horum, obiter tantummodo tactis, floccifaciam. Nam medici est, ni fallar, non solum ea, quæ nec perpetuâ lege, nec sanâ mente fieri queunt (ut est viscidorum ac inspissatorum humorum per minutissimos pororum canaliculos expulsio inpotens; atque nervorum succi per decissam venam perditæ laboris extraxio, quod bimestri tyroni minimè latet) non ignorare, verum etiam multorum medicaminum in unam massam (unumquodque suæ indicationi inserviens medicamentum, non intercallati temporis vice suum obire munus simul sumptam in actum duci apprimè

mè scire debere. Dum prætereà hoc adverbio *dein* quandam harum duarum indicationum fieri voluit distinctionem.

XVI. Præteritis, quibus abundè tamen culinarium, nulliusque universitatis se præstitit Auctor alumnum, acquiescere nolle videtur, ast majorem de ipsius ignorantia capesci ex postulat probationem, dicens *mirabile est auditu, sal fixum seu neutrum, & adhuc sale volatili acerrimo incitatum, agere sine stimulo, & tussim lenire*. Sic Auctor vel inscius, vel voluntarius, quod per inde est, ipsam per approbatam praxeos experientiam detectam veritatem dogmaticam repellit; quoniam, etiam si hoc medicamentum decuplò tenuius ac subtilius foret, densum id ipsius ingenium perpenetrare nesciat. Quod autem hoc acre, ut ait Auctor, leniverit tussim, probabile est: Quia juxta propria Auctoris effata excitans tussis causa latitabat in succo nervoso, quando inquit §. IX. *systema nervorum magis quam sanguineum afficitur*. Hinc, quoniam per nullam cognitam, quoad

XXVIII

scio, viam, vel emunctorium naturale hæc materia convenientius evacuari poterat, quam per Diaphoresin, hoc medicamen, hanc adaugens evacuationem, id ægregiè præstabat, depravatus quippè nervorum succus, vitiatus, & acris factus irritans sui acrimonia organa respiratoria; undè illa tussis inevitabilis, cum educeretur laudabili hac expiratione, hunc subtilem nervis inimicum tollens, lenivit hanc tussim. Pergens itaque furiarum cliens penitus infestat, & dicit, quasi formali admiratione transfossus ad hæc Professoris, sine stimulo calido, *stimulum esse stimulum*; Sed cum permissu sterilis scitu necessariorum doctoris dixerim, medici magni interesse debere, sciat hanc magnæ utilitatis stimulorum differentiam, inter videlicet magis minusve stimulandi, & calefaciendi potentiam.

Si autem juxta Auctoris statuta non existant minus stimulantia, quæ tunc exitialis hæc doctorum foret audacia? cum in omnium ardentium febrium principio sæpissi

sæpissimè oblati curandisque sibi ægris propinent sudorifera, ac insensibilem perspirationem instigantia medicamenta, nisi ad unguem ipsis esset hæc stimulorum distinctio: Quis enim medicorum, etiam ultimus hanc tunc imitaretur medendi methodum? quis instigatum vitalem motum ex vehementi æstu decumbentis ulterius per roborantia, calefacientia, stimulantia adeò instigaret, ut in numerabilium morborum expectandus esset timor, qui ut hic annotentur, temporis angustia non permittit, imo ipsa dirissima mors.

XVII. Afferit hic Auctor prænobili curationis suæ methodo gloriari se minimè velle, (*licet verò gloriari nolim me omnes ægros curasse*) quod etiam, quum nil utilis, rari, aut mirabilis contineat, credimus; frustra enim foret hæc inanis gloriæ cupido. Quâ inquam methodo præclarissimos, ac valdè eminentes totius suæ patriæ practicos curasse, quosque hoc ritu praxin exercuisse, certissimus est. Ex proprio hoc Auctoris testimonio ipse magnus,

magnus, ac valdè eminentis judicaretur practicus, cum multis præstantissimis aliis medicis correspondentiam habens; quod Auctori credimus. Sed quo pede eodem, sicuti dicit Professori se fidem habere, quod nempe hi medicinæ doctores, si vitâ fruuntur, unâ cum Expertissimo Auctore nostro sub incognita Nullibienfis Accademiæ disciplinâ talia posuere fundamina, qualia jam hisce extruxerint limina. An verò unicus duntaxat, excepto filio suo urbis suæ medico ordinario, Auctori nostro consentiens reperiretur, vehementer dubito.

XVIII. *Quin & simul ac methodum Gortavianam animo cogitare decreveram, ex professo hujus medicaminis in rustica non procul à nostra urbe periculum feci.*

s. XXX.

Sic ergo prudentissimis medicis quemquam periclitari §. XVII. non licitum est, eruditis verò id vel maximè decet, ut auctori cum suis; & quidem certiora ac tutiora cum se possidere, ut putat, confiteatur: his interim concludendum legitimè esset, vel Auctorem

dun

dum hæc ipsius propriæ suæ sententiæ opposita, non recordans, quæ §. xvii. dixerit, vel scripserit, delirasse: vel rusticas apud Enchusanos non haberi homines.

XIX. Allatam ipsius præclaram mendendi methodum subtilioribus adhuc argumentis affirmare nititur. *Si igitur inquit remedia pectoralia asperæ arteriæ internam membranam nequeant attingere; ergo nec acida nec acria. Sed acida & acria ipsam attingunt, ergo quoque pectoralia.* §XXXI.
 ô Jucundum! ac auribus gratissimum argumentum! simile quid non minus forte, quam hoc Auctoris ludibriosum, minusque vacillans ad comparationem superioris, nullam animadvertens inter duorum maximè inter se discrepantium animalium corporum distinctionem, inter ponderosissimi Elephantis & levissimi muris per parentem quasi introducendam risus gratiâ.

Si angustissima muscipula animalium amplissimus Elephas prendi nequeat, ergo nec horum omnium mus minimus: sed

E

cunc-

cunctorum horum minimum adimplens spatium mus, proprio dicato carcere hoc capesci potest, similiter ergo maximus horum Elephas. Ad quod antecedens negatur, quia tunc Elephantum captoribus tam laboriosâ non opus foret capturâ; qui, ut fertur, signatam antea arborem, cui requiem capturus incumbet Elephas, transversè semi descindunt, ut ita à gravissimo hoc incumbentis Elephantis onere, totus cum arbore in terram prolabens minori cum renixu captivis indueretur vinculis. Verum si quis picæ adinstar de ramo in ramum saltaret, nunquid judicaretur pavidus non audens stare verbis? en præclarum Doctorem nostrum Stochium, qui cum muscâ in pultem prolapsus tamdiu circumremigat, donec liquidiores invenerit substantiam, dicens, *nonne igitur tepidæ exhalationes pectoralium possunt intrare ventriculos & vascula?* Sed alia sanè ratio est inter exhalationes quorundam medicamentorum subtilissimas, quæque cum aëre in inspiratione ipsam intrant asperam arteriam &

pul-

pulmones, quod unicuique filiorum artis cum erudito Auctore nostro simul fatendum existimo: quod autem graviora, & majori particularum mole consistentia medicamenta, ut sunt pectoralium aut eclegmatum viscosa & mucilaginoso eorum genera, tenuissimarum exhalationum eisdem fortirentur effectus (quoniam affecta asperæ arteriæ & membranæ pituitariæ loca non attingebant, neque etiam opus, ut tangerent, ut §. x. constitit) neminem tam vulgaris conditionis, aut submissi ordinis, hoc ut in sané credat, adduci posse, statuo. Hæc enim perfecta cum corporis humani humoribus permistione, & singulari, prout sunt, correctione agunt. illa vero obductioni tantummodo inserviunt. Ad ulteriorem hujus affirmationem citat opium, & emeticorum operationem subitanæ: *Quænam inquit alias est ratio tam præcipitis efficacitæ assumpti opii? quæ est causa tam subitanæ operationis emeticorum?* Sed an particulæ opiatæ, & eclegmatum aut pectoralium eundem agnoscant effectum?

fectum? quænam horum duorum inter se convenientia? mucilaginosæ remedia obvolvendo acrium humorum corpuscula acutissima innocua hæc reddunt: particulæ vero opiatae solidis nervorum partibus insensibilitatem ac stuporem inducendo minuunt corporis motum, & sensum & quasi, si ita loqui liceat, hominem obumbrando in somnum disponunt. Opium hujus est naturæ, ut, si Auctor hoc allegatum remedium temperandæ ineffrenatæ ipsius rabiei causâ sibi ipsi opportuno jam tempore propinaret, nullius periclitationis §. xxx. ubi de rustica, foret timor; nec dubito, quin futurum esset majoris efficacitæ & operationis, quam quidem eclegmata & pectoralia in hac descripta constitutione. Nunc de Emeticis. Emetica, an etiam opus, ut pertractent affecta hujus epidemici morbi loca? quod sanè non requirebatur in eorum operatione; putaveram modo illa tantum præesse contentorum ventriculi educationi, nec ea ulterius venire, simulque cum contentis emitti: quod reconsiliando organo
huic

huic vel nauseam quandam huic medicamento singularem, vel quodam stimulo huic infito fit.

Possunt intrare porulos & vascula, per quæ duo hi canales commercium exercent. Miseram ac instabilem anatomiam! quam prædicat Auctor! absorbentia venosa vasa repellit, poros, hoc est parenchyma veterum admittens ab hodiernis anatomicorum principibus fatis refutatum, & vascula communicantia inter œsophagum & tracheam arteriam: attendant interim L. mei B. ad expertissimi Auctoris nostri propositum; nulla absorbentia vasa admittit, quæ ex œsophago liquorem recipiunt, prædicans communicantia à nemine Anatomicorum detecta. Sed si Auctori indulgerem talia fuisse detecta, in ergo hæc arteriæ vel potius venæ essent licendæ? si supponantur arteriæ; hæc per extremitates nullum recipiunt liquorem: in autem venæ; hæc quoque suum liquorem in sibi proximam partem non deponunt, sed receptam materiem in communem truncum conducunt: quâ itaque

Auctor viâ hunc liquorem duci velit ex œsophago in tracheam arteriam, penitus ignoro. Sed verò his non parum extenuatum videri istud Doctore decus, cum à semi latino ac idiota multis in locis per solida ferè argumenta refutari & obtundi pati debeat, id eò certius habeo.

XX. Ventriculus tam solida ingesta in
s. XXXII liquorem, lactea intrare aptum convertere potest. Hâc nunc splendidâ, ac irrevocabili Auctor sententiâ, si ipsius mentem rectè capiam; ineffabilem ipsius methodum, cujus infallibilitate §. XXIX. non vult gloriari, strictius affirmare laborat, probatumque velle videtur, ventriculum mucilaginosâ & viscosâ eo usque attenuare, ut apta sint intrare vasa lactea; hinc venas cruentas, & per consequens per arteriolas veherentur ad quascunque corporis partes.

Primò totam ingestorum confectionem tantum stomacho, nullam verò tenuium vermiculari intestinorum motui adscribere videtur, quem etiam procul dubio, ut

ut reliqua inficias ibit. Sint ut sint, hæc, quasi non spectantia ad rem, præteribo. Sed posito ventriculus glutinosa in liquamen tenuissimum modo convertat, an e-clegmata requisitam ac priorem tunc consequerentur indicationem? pectoralium erat externas acrimoniæ particulas acutissimas suâ glutinositate obvolvere, ne substantiam membranarum mollissimam læderent: sed ventriculus attenuando hanc ipsis ademit qualitatem; adeò ut, quæ nunc virtute operentur, nesciam, ni Auctor affirmet, hæc postea, si ad determinatos pervenerint locos, pristinam recuperare naturam; quod, ne credam, duæ me detinent rationes: prima, quod si jam eo usque deducta in exilissimis canaliculis varias crearent obstructions: & altera, quoniam vis vitæ huic, ut ingesta ibi semper magis magisque adæquet, delita sit.

XX. Quam insulse ratiocinatur Auctor in fine, paucis explicaturi sumus. Addu- xxxiv
git exemplum mucilaginis vesicam, ventriculum, aliasque partes naturaliter te-
gentis

gentis, ut probaret mucilaginosam duci posse in asperam arteriam, duplicem committens errorem. Primò concedit tertiam Cl. Profess. objectionem, quæ demonstratur haud credibile esse, imo impossibile particulas mucilaginosas illibatis viribus per arteriam bronchiale venire in asperam arteriam: si hoc verum sit, aliam non existentem demonstrare debuisset viam, si statutor noster mucilaginosam determinatam hæc adtingere loca probatum vellet. Alter error est, quod statuatur mucum tegentem vesicam, ventriculum &c. generari ex mucagineis assumptis non cogitans animalia hoc mucum æque gaudere, quæ nunquam degustarunt mucilaginosam, quam quæ iis vescuntur, & utuntur. Tam Hospes est in physiologicis, ut nesciat hanc mucilaginem esse horum corporum naturale productum, non verò assumptorum alimentorum progenitum.

§.XXXV

XXI. Hisce Auctor tenuitati vasorum excretoriorum insultat argumentis: *vasa verò eorum excretoria sunt tam ampla, ut stylum*

stylum satis magnum admittant. Mirabile dictu! magna quidem est Auctoris ignorantia, major autem ipsius perversitas, cui tam diu, ut certissimarum rerum ordinem destrueret, studuerit; si modo Cl. Prof. de secretionibus humorum, quem publici juris fecit, tractatum perscrutatus fuisset, persuasum omninò mihi esset Expertissimum Stochium de amplitudine excretoriorum non tam insulse ratiocinatum: si itaque filiorum artis quivis Auctoris allata evolvat, putaret sanè extremitates venæ portarum & arteriæ hepaticæ (quibus à nemine secretionis negotium adscribitur) atque pancreaticæ liquores in amplum fundere canalem, qui stylum satis magnum admittunt: cum tamen Anatomici demonstrent ceram injectam rarò ob exilitatem excretoriorum ex arteriis in excretoria transsudare. His igitur, fore ut denam Auctor ipsius agnoscat ignorantiam Anatomicam, spero.

Concludit ex Cl. Profess. dictis *omnia pectoralia, glutinosa, mucilaginoso, cunctaque bechica ex tota medicina, adeòque*

XXXVI

F

ex

ex Cl. Auctoris, quam edere parat, materiâ medicâ exploranda, & exterminanda, ac proindè in album inanium, præposteriorum rediculorum, ideòque & abrogatorum digerenda esse. NB. Quia Cel. Profess. in hac constitutione demonstrat, quod non erat demonstrandum. Sic emunctæ naris nasutulus noster in præsentibus versatur non prospiciens futura. §. LI. ubi absorbentia negat vasa, ac demonstrare conatur, quod, si eo perventum fuerit, penitus intuebor, venas nil accipere nisi ex arteriis. Nonne ergo hac conclusione expungit omnia remedia externè applicanda? ô damnabilis chyrurgiæ pestis! sed nunc ad scopum.

Si Cel. Profess. mentis fuisset omnia hæc medicamenta rejicere, non præscripsisset talia *in hac constitutione*: neque etiam cætera inania sunt, cum vero aliis in morbis magni usus teneantur, non sequitur quippè unicum remedium unico quoque sacrari morbo: imo omnes morbi pectoris tussim excitantes non semper eadem, varias agnolcentes causas, variaque

que exigunt medicamina. Si V. G. quis diceret in hac constitutione mucilaginosam non valuisse, an inde ipsi justè cum Auctore concludendum, hæc inania haberi expungenda, quum aliis sæpe morbis magni usus & effectus habenda?

XXII. *An membrana nervos investientes arteriis scateant, an verò modo gaudeant* XXXVII
his, ambigo. Auctoris ambiguitatem hic non demiramur, nam iis minimè necessariis, luceque meridianà clarioribus rebus §. XI I. ambiguus hæret. Quænam differentia apud Enchufanos ipso eorum Medico ordinario iudice inter scatere & gaudere re aliqua? nisi scatere majorem solummodo rei cuiusvis indigitet numerum; verum Auctor, quum hæc renuat, certam prius excogitasset innumerabilium harum arteriolarum, quibus hæ membranulæ scatent, copiam, qua calviam rei ignotis ipsius fabulam stabilivisset; tam enim eruditos de Physiologicis prompsit sermones, quasi primis nequidem hæc degustasset labiis: ego quippe dubitare tam audacter ausus sum, ut dicam tantum abesse, ut Au-

ctor RUYSCHIUM & LANCISIUM in MORGAGNI Anatomicorum tum temporis primarios non legerit ac evolverit, ut etiam hos in Anatome versatissimos, omnique laude dignissimos auctores pronuncipari ipsi nunquam licuit audire, qui asseverant duram matrem arteriis scaterere, cujus producta sunt involucra nervorum, atque ipsa involucra nervi. De his itaque vehementer dubitat, curationi, si ita loqui fas sit, inutilibus fere; sed res dubiosissimas, opacas, & quam maxime necessarias §. VIII ubi de investigatione morbi hujus epidemii causæ ad unguem callet.

Liquorem extravasatum functum muneribus per socias venas absorberi, Cl. Profess. fortè exemplo caret. Qualis Auctor Anatomicus, imo & talis videtur practicus, nec multum differre ab erudito hoc quondam ad ægrum accersiti doctoris ratiocinio, qui nesciens morbum, quinimo hanc eandemque fortassis Epidemiam, hoc itaque suum decumbenti præscripsit.

℞. Si

*. Si vis sanari, de morbo nescio quali, accipias herbam, qualem, sed nescio vel quam.

Ponas nescio quo, sanabere nescio quando.

Quamnam de tali medico L. B. feretis sententiam? nonne dedignaremini hunc verum medicum? en Eruditum Auctorem nostrum Stochium, quem fugiunt **NUCKII** experimenta, & empyematorum pus per urinam reddi, humorem oculorum aquosum absorberi, rorem in ventriculis cerebri, ventris cavo ac pectoris abliguriri.

XXIII. *Hic enim humor in tam parva quantitate in istis capsulis secernitur, ut vel perspicacissimo Anatomico ne tres quidem guttulas ex grandiori recens mortui cadaveris nervo elicere liceat.* Vellem nunc quidem

ut, quo Auctor hisce, quæ si vera credam, ut verissima sunt, tendat, non ignorarem: An forsan perpetuam absorptionis legem destruere niteretur? si singulis horis modo unica, aut singulis diebus, imo unaquaque septimana unica

duntaxat fecerneretur guttula, quanta
 quæso totius vitæ curriculo hujus foret
 accumulatio? quantumque, si denuo
 non absorberetur, incrementum capef-
 ceret copia? *ex recens mortui cadaveris*
nervo tres ne quidem guttulas; quid hoc?
 exilissima abscissa valcula fibras suas lon-
 gitudinales contrahunt ac retrahunt ver-
 sus utrumque punctum fixum; adeò ut
 adaugeatur solida horum lateralismoles,
 manente eadem substantia, apertura mi-
 nuitur unaque tandem integrè clauditur,
 quod simile fere in abscisso vitis ramulo.
 Addit prætereà *in controversia manere, an*
iste humor coarceatur in interstitiis fibrilla-
rum, an verò verus sit succus filamentorum
nervosorum, vehiculum spirituum anima-
lium, ô miram ac rem inauditam! pude-
 ret meritò Eruditum dicere *ambigo*, quod
 idem est, ac si diceret *nescio*; quid e-
 nim dilucidat, quid prodest, quidque
 probat, *res in controversia manet?* sed ve-
 ro ille succus nervosus, quo etiam no-
 mine ab Auctore repetitur, si non in suis
 distinctis involucris aut potius in intersti-
 tiis

tiis fibrillarum latitaret, quæ tunc distinctio inter hunc succum & spiritus, tam animales quam vitales? quis mortalium ab orbe condito in hanc usque diem tam insulsum ac profanum quid unquam somniavit, quod duo distincti liquores communi involucro includerentur? o scelus! o nefas!

XXIV. Ecce quærit *quid obstat, quin statuatur totum hunc succum inserviando nutritioni, lubricationi &c, consumi.* SXXXIX Quid quæso obstat, quin Auctorem ignarum, amentem, ac stolidum hædum statuamus? quid hoc dictum est, hic humor inservit distinctis suis functionibus, ergo consumitur: Nisi perire virtutes, & consumi, Auctori unum sit. Sed cum pace experitissimi Doctoris distinguimus hæc duo; nam consumere, nobis significat aliquam rem in nihilum redigere quod fieri nequit, V. G. lignum & cespites comburantur, an inde in nihilum redigantur? unde ergo cineres? annon aqua antea præsens vi ignis attollitur, & in aërem dispergitur? sed detrimentum virtutis, quod

quod dicitur de humoribus, non minuit quantitatem, sed functis muneribus necessario inutiles facti pelluntur è corpore.

§ XL. XXV. *Subtilitates enim Cl. Profes. concupiscit.* Quod unusquisque animo maturus Cel. Clariss. ac Præstant. huic viro honori ducet: Auctori autem Stochio bonarum rerum inversionis exardescenti amore dedecori fiet. *Illa filamenta innumeris transversis fibris, sibi mutuo tam fortiter sunt agglutinata &c.* Ex intimo itaque cordis desiderio veilem, ut Auctor tales talia docentes Auctores Anatomicos appellaret, mihi autem, etiamsi adhuc medicinæ tyro falli possim, nullus eorum superstes videtur.

§. XLI. XXVI. *Probare ergo restat, hunc humorem exhilare sub forma insensibilis per spirationis.* Ad quod dico materiem hancce nimis subtilem esse, ideòque per consequens quæstio etiam nimis tenuis foret, quam ut eam tam habeti homini demonstremus: quibus ergo ne oleum & operam pardam, hisce intactis præteribo. *Cui-*

vis

vis enim, quam hæc sint absurda & contraria, facile per se innotescit. An absurdum & contradictorium, quod quædam pars exhalet, alteraque redeat? id omnibus commune sentio: Verum Stochius carpitor strenuissimus sensûs Profess. ni, invidiâ ductus, quasi idem liquor exhalaret, iterumque rediret, hunc ita explicet, magnæ densæque ipsius stoliditatis misereor. Utrumque fieri non dubito, & quod pro parte permisceatur lymphæ, ut & ita pulmonis actione iterum adaptaretur circulantibus, quodque etiam evacuetur per insensibilem perspirationem: Sed quid hoc refutat, ac quid probat? an propterea, quod permisceatur lymphæ, Auctor exhalationem hujus per cutim negat? lymphæ ipsa etiam ex arteriis lymphaticis functo munere evacuat in sibi socias venas lymphaticas; an inde nil hujus expellitur per cutis poros? undè ergo tam copiosi sudores? prætereà secundum istud Profess. quod non erat circulantibus permiscendum, hic enim succus aëris malignitate coinquinatus, ne

G

passus

passus pulmonis actionem, reliquæ totius circulantium massæ permisceretur, ac reliquum corpus suæ malignitatis contagio afficeret, Cl. Profess. diaphoretica ex tenuibus & volatilibus, ut decebat, exhibuit successu optimo minimè carentia.

s. XLII. XXVI. Miror propriam Auctoris ignorantia confessionem. *Quid verò analogia sensibilium hic sibi velit, non possum concipere.* Ut igitur idiotam idiota Doctorem, det veniam verbis, quid analogia sensibilium sibi velit, doceam; dico, si versetur in rebus invisibilibus, consuli debere visibilium leges, eæque invisibilibus applicandæ; id est per analogiam ratiocinari. Hæc enim Auctori captu impossibilia, quam primum ac quis tyro juvenis primordia medicinæ ponit, tanquam prima fundamenta ei exponuntur, ideòque & idiotis & semi-latinis satis nota; sed Expertissimos, sic dictos eruditos, ac nomine doctos principia theoretica floxi facientes doctores latent. Ah daret quietem nugis! *at pergit tantam liquidum copiam potius ex vasis lymphaticis, vel*
lym.

lymphatico-nerveis profluere vero simile videtur. Si reconsideret Auctor lympham ex lymphaticis fluentem (suppono enim Expertissimum Doctorem per hoc intelligi voluisse lymphatica venosa) an hæc ergo crassa est & mucilaginosæ? sin autem ex lymphatico - nerveis (per hæc fortasse lymphatica arteriosa explicari cupit) hæc duntaxat ex arteriis oriuntur, & cum antea inficias iverit arterias in capsulis nervorum, hæc in primis similiter Auctori neganda sunt.

XXVII. *Alias potius fibrillis dixerim.* s. XLIV.
 Tam rudis in Anatomicis est, ut nesciat fibras nervosas, intus cavas, rectius appellari tubulos, quam si his cavitatem inficietur, restabit ei spirituum fluxum per eas similiter negare, quos spiritus passim cum hoc succo nervoso confundit.

Quod propter porositatem ac omnium partium perspirabilitatem aliter fieri nequit.
 Quid porositas auctori significet me latet, nisi quædam foraminula minutissima ac pervia, ut E. G. in spongia, quod ab-

nuo, quia si transfudandi potentia in animali esset, tunc necessario existere deberet humor extravasatus, alias nequam hæc vigeret potestas: neque partes internæ madefiunt ab exteriori transfudatione, verum madefactio illa ipsis offertur per distincta vascula madefactioni singularium partium dedita: si igitur hæc Auctor mihi concedat, quo tunc ulterius hic liquor tendit, si dein non absorberetur? si autem absorptionem annuat, concedit, quod antea §. xxxvii. negavit. Si autem insisteret hypothese suæ, concedendum ipsi hominem nequidem decem annorum generali hydrope apoplecticum absolute debere extinguere, autumo.

s. XLV XXVIII. *Non verò more aliorum humorum posse stagnare paradoxum videtur, & non intelligo.* Imo verò stagnare nequit, ni subito subsequatur partis istius paralyfis. Nunquam enim stagnatio cujusvis liquoris mens conscia observavit, nisi propriâ istius incrassatione canalem obstructuente, vel ut frequentius, à compressione superius aut inferius ratione

vasorum originis, concreti sanguinis, viscerum, contusionis, combustionis &c. quorum viscerum ponamus hujus nervi succi indolem deformatam, vel potius ipsum succum in viscerum degenerasse, quæ tunc igitur oborirentur phænomena? nunquid hoc ferè solidum corpus commune fibrillarum involucrum more aliarum partium œdematis extendere conaretur? & secundo ipsæ spirituum fibrillæ ob substantiæ vasculorum mollitiem citius præ involucro comprimerentur? ideoque respectu occupatæ partis, ineffabilia in conspectum prodirent dissolutionis phænomena. Hæc solus Auctor cum plurimis suis eruditis non intelligit stagnantem cujuscunque ordinis liquorem debere corrumpi, ac sua indole privari: hæc inquam sunt, quæ Eruditam ipsius intellectus aciem perpenetrare nesciunt, quæ plurimi nobiscum, omnes ne dicam, percipere minimè recusant. Hi tamen multò adhuc minus, quam quidem doctor nervorum succi naturam, concedunt se intelligere non posse, qui aliquis intra

viginti integros dies totius medicinæ curriculum frequentando Accademicas lectiones absolvere valuerit: ô Doctorale insigne decus! erat ne ille vir tam præclarus, de quo in præfatione *indies cum filio meo nostræ urbis medico ordinario &c*, quasi multum esset; §. XIV. *dixerim me cum plurimis eruditis distinguere &c*. Quinam sunt hi Eruditi? nisi urbis vestræ medicus, qui, cum vix initium posuisset studiis, iisque viginti dierum tam brevi tempore Eruditionis suæ, poposcit Bullam; hunc doce quidcunque volueris, nil ad nos, hunc inquam, illæso nostrum honore appella meliori jure idiotam, ac semi-latinum, qui altitium ad instar vix pedem extra haram locavit.

s. XLVI

XXIX. *Mera contradictio! nisi omnia me fallant*. Sic videntur omnia auctorem fallere, quod quidem sine ipsius tam firma astipulatione credidissem, quod alacri totius ipsius in una simul sumptæ disertationis ratiocinio individuum habetur; non erat quippe opus magnalia Dei in hac descriptione tam mirabiliter dignoscere,

ac

ac magnificè extollere; verum laudentur extollantur, majorique dignitate, ut & admiratione exclamentur coram populo in anatomica cunctarum partium omnis generis dissectione, quâ mirus omninò ac stupendus à supremo Artifice partium fabrefactarum apparet ordo, ut V. G. de innumerabili tenuissimæ nervorum involucri membranæ arteriolarum copiâ, de incredibili cerebri ac cerebelli substantia mollissima pultis adinstar, quæque tamen tota nil aliud est, quam minutissimorum canaliculorum aggregatio, spirituum tam animalium quam vitalium scaturigo, quorum absentia nullus motus viscerum totiusque corporis functio superstes: neque absurdum est unam exhalare partem, alteram iterumque elaborari.

XXX. *Adeòque haud extravasati gaudent motu progressivo, nunquam verò, in XLVII*
stato naturali, retrogrado; exceptis forsan
spiritibus animalibus. Experimentorum defectu, carens fortè microscopiis, perstricta fronte humorum motum retrogradum negat & pernegat. Si enim ope horum
 rum

rum in plexibus arteriarum sanguinis itum ad reditum vidisset, ut etiam in aperta carotidum arteria cruorem motu retrogrado defluere è capite, non dubito, quin expertissimus Auctor candidam hanc indulgeret veritatem; sin autem necdum huic adhiberet fidem, melius tunc foret, ut insanam hanc incredulitatem sibi custodiret, quam publici juris faciendo ab unoquoque sapientium medicorum ludibrio haberi. An intestinorum contenta sine itu & reditu à ventriculo dimissa viâ recta ad intestinum rectum tendant? *eodem modo, ac arteriæ destitutæ sunt valvulis, tamen sanguis mininè regurgitat, accedit prætereà, quod hic humor sit extravasatus.* Prohdirum symbolum! etiamsi arteriæ valvulis destitutæ sint, quid hoc? quæ horum duorum convenientia, inter motum arteriarum sanguinis, & hujus nervorum succi? sanguis agnoscit generalem sui motorem latis vehementem, quo tempore diastolis cordis, ni aorta in suo orificio propé cor valvulis gauderet tribus semilunaribus dictis, utique regurgitaret, & in media

arteriarum via à constrictione fibrarum circularium in tunicis arteriarum, ut & à tergo superveniente sanguine sufficienter propellitur; cujus operationis nequidem vestigium apparet in hujus succi motu. Prætereà quo jure magis spiritibus animalibus, quam quidem vitalibus, ac huic succo hunc retrogradum adscribit motum, nisi dicat hos mentis imperio ad quascunque corporis partes derivari; sed tunc dico, id quoque evidentioribus rationibus debere probari, nam hoc ratiocinium tantummodo aut conjectura rectius esset dicenda; quis enim hoc Dei arcanum oculis penitus investigavit? & *quod sit humor extravasatus*, ut loquitur Auctor; nil sanè absurdius B. L. unà mecum credant; extravasatus quippe liquor nullo gaudet motu naturali, nec retrogrado, nec progressivo, cui tamen horum unus adscribi expostulat: dein etiam humor extravasatus quam ut depravetur blandâ suâ indole, ac corrumpatur, nil verius; omnes etenim liquores naturali suâ agitatione orbati, tepidique

caloris loco reservati in spontaneam corruptelam vergunt, ut sæpius dixi.

XXXI. *An verò argumentum hoc ex generali humorum cognitione desumptum huic speciali applicari possit, vehementer dubito.* Etiam si nullam exceptionis suæ reddat rationem, pergit interim: *non enim est humor circulans, sed extravasatus, ac in tam parva quantitate reperitur, ut si cutis poros attingere posset, ex prohibita ejus transpiratione corpori non multum detrimenti eveniret.* Primò humores extravasati, quoniam nullo naturali motu præditi sint, quod etiam luculenter me satis §. præcedenti demonstrasse autumo, in corruptionem disponuntur, nec patet lex illa generalis, qua magis hic succus, quam reliqui animalium liquores, exciperetur. Quod hic enim succus, si extravasatus esset, citius nervorum fibrillas corroderet, quam quis judicaret; ac quid emolumentum aut detrimenti corpori exindè eveniret, prætereo, velocique id Auctoris ratio- cinio explorandum dabo. Intereà non cessabo breviter exanimare, quid emolu-
menti,

menti, aut detrimenti ex parva hujus succi quantitate, quæ si modo prohiberetur (etiã in majori copia reperire est, quam ipse Auctor, sit venia verbo, putaret) corpori eveniret. Supponamus itaque hunc succum in tam parva quantitate detegi, ut impossibile sit, tangat corporis peripheriam. Quid tunc? hic succus in tam parva quantitate concipiatur, quam ipsi Auctori placuerit: si igitur functo munere inutilis factus aut corruptus cæteris admiscetur liquidis, nonne simul cum istis ad nervos ductus hos arriperet, ad majorem motum hisce stimulo esset, ac ita copiosiori spirituum influxu reliquum corpus in motum inordinatum concitaret? adedque brevi homo versaretur in summo mortis discrimine: aut saltem ubique in deplorabili, miserrimo, statuque violentissimo vitam degeret: ast non diu.

XXXII. Materiam coinquantem, seu causam morbi remotissimam. *Ver-* s. L.
sari præter scopum, & extra subjectum.
 Hæc est illa tam evidens Auctoris nostri

sententia: & prætereà quasi per consequens quocunque in subjectum agente careret Dominio. Credo enim verò Auctorem quoque Stochium in Hierosolymis adeo hospitem non esse, quin non ignoret, omnes nos, ut vitale lumen teneamus, haurire aërem, bibentes etenim tam accidentalem, quam quidem essentialem inspiramus: sic ergo aër communi suo introitu ducitur per asperam arteriam ad duas pulmonalium loborum cavitates, utriusque internam membranam, bronchia & vesiculas tangens. Si igitur hæc malignitatis miasmata aëri mista ad internam asperæ arteriæ & pulmonum lamellam deducta sint, quinimo lubricitati utriusque membranæ inhærentia per absorbentium valorum oscula absorberentur, ac ita ad internam eorum medullam veherentur; quæ vasa, cum ad omnes divaricentur corporis partes, sic quoque hæc materia in singulis suam virulentiam exercere valet. Ni scirem, persuasumque haberem eruditum auctorem absorbentium valorum existentiam fateri (similibus sequen-

quentis §. LI. obtestans verbis: *dari quippè vasa absorbentia; quæ absorptos liquores in venas transfundunt, nequaquam inficior.* Quum § xxxvii. contrarium, nullum instantis contrapofiti timorem ferens, dixerit: *liquorem extravasatum functum muneribus per socias venas absorberi, Cl. Prof. fortè exemplo caret*) non tentassem fanè horum munus & effectus, si Heterogenii quid imbibant, Auctori objicere.

XXXIII. *Quidquid venæ per oscula recipiunt, id omne recipiunt ab arteriis.* Sic per omne, quidquid in corporibus est, & in venas transfunditur, id ipsæ recipiunt ab arteriis absque ulla exceptione: sed vellem igitur, ut lactearum venarum mesenterii chylum recipientium arterias, quas, secundum istud, *quidquid venæ recipiunt, id omne &c.* tam admirabiliter ac noviter invenerit, nobis ac universæ eruditorum medicorum cohorti, quæque tamdiu Anatomicæ dissectioni, ejusque partium investigationi celatæ jacuerunt, ad majorem hujus propagationem, communicaret: ut vigilantissimo itaque A-

§. LI.

natomes propagatori promeritas ac debitas referamus gratias; ut inquam de his omnino novis, visui humano hucusque occultis dictarum partium detectori gratulemur. Omnes quippè Auctores Anatomici, quos novi, nullam aliam norunt aut demonstrant materiei primò subactæ viam, quam ex intestinis tenuibus pervenas lacteas in cystemam, hinc per ductum thoracicum, in venam subclaviam finistram; cui si Auctor contrariam detexerit probaveritque viam, quoniam nec intestina é quibus vasa lactea recipiunt suum chylum, nec cystema, neque ductus thoracicus, ex quibus vena subclavia sinistra, sunt arteriæ, tunc inauditam hanc ipsius sententiam amplectemur; si vero non, ergo dantur venæ sibi sociis arteriis carentes.

Sed fortassis objiceret Auctor hæc vasa chylum vehentia non vocari venas, sed vasa lactea; verum adducam ipsas venas cruentas mesentericas ex intestinis venientes: in has enim injecit RUYSCHIUS suam materiam ceraceam,

ceam, quod defectu valvularum coronavit suum opificem tentamen, quo singularis ingenii dote præditus Anatomes explorator RUYSCHIUS edidicit, nosque ipsius posteros docuit, ex orificiis harum venarum transsudare ceram in intestinorum cava integris manentibus venis. Unde ergo sole lucidius patet, non omnes venas sua contenta recipere ex arteriis; cum experimentis constitit, chylum ab his venis absorberi, & in venam portarum duci, veluti ex lacteis in venam subclaviam. Unicum adhuc pro meo lubitu in medium referam experimentum, reliqua, quia non opus habeo plura adducere, mihi idiotæ ac semi latinis meis collegis servabo.

Ligetur arteria mesenterica in benè pasto animali, ut nil sanguinis ex hac in venam mesentericam venire possit, dulci apparatu reperire erit, venam mesentericam materiâ chylosâ ex intestinis impleri: quo ergo probatur, dari venas non solum ex arteriis, sed & ex aliis corporis partibus liquorem haurientes.

Aliorum

*Aliorum præter hæc osculorum fateor me
 haud conscium esse &c.* Quibus insentibi-
 lem exhalationem repugnat, quasi omnes
 arteriæ & venæ per inosculationes sibi
 necerentur, ac nullibi essent apertæ,
 quod manifestius adhuc ex propriis his
 Auctoris effatis liquebit, dicentis *adeòque
 inquinantem materiam ex aëre haustam, ac
 in venis receptam, ex arteriis in has transfu-
 sam esse, nihilque ex venis ad corporis peri-
 pheriam vehi.* Antequam tamen aggre-
 diar veritatem hujus penitus explorare,
 salubre videtur præfari, quid sint arteriæ,
 quidque venæ, quia, ut in multis, sic
 quoque in harum definitione discrepare
 possemus. Nobis enim vasa cordi adfe-
 rentia venæ, deferentia verò arteriæ di-
 cuntur; quæ definitio an apud Enchusa-
 nos, uti apud nos, aliarumque urbium
 medicos, valeat, nescio. Interim nunc
 rem ipsam intuebor.

Primo vascula minutissima in cutim
 desinentia arteriosa lymphatica in fine esse
 aperta, liquebit, quod hæc sua conten-
 ta superflua, & inutilia ibidem deponant,

&

& secundò si illorum motus instigetur per assumpta sudorifera, teste defluente sudore ipso. Quod autem ex venis nil feratur ad corporis peripheriam, maximam Auctori fidem habeo, quia secundum nostram definitionem, venæ sunt vasa cordi adferentia: si hæc humores pelle- rent ad corporis peripheriam, appposito sanè munere operarentur. sed absorptio- ni ac inhibitioni deditæ sunt, quas in cute incipientes ibi apertas inveniri, ipsa hæc earum operatio comprobat, quia diure- tica, purgantia, venena, multaque alia corpori externè applicata internè ope- rantur. Undenam alias hoc contingeret? undenam hæc medicamenta cuti applica- ta internè suos ita sortirentur effectus, nisi per minutissima vasa lymphatica venosa absorberentur? quænam alias est ratio tam promptæ exsiccationis humoris ap- plicati ad partem inflammata, nisi ve- narum absorptio? nonne virus variola- rum, omniumque contagiosorum mor- borum suo attactu afficit adstan- tes?

XXXIV. Hoc nunc Auctor laudabili processu Epidemici hujus affectus indagationem Cel. Profess. supra descriptis argumentis, ac tanti Doctoris gloria dignissimis ratiociniis, non tamen minores ab hac, quam quidem Cel. Profess. ab altera parte, varias passis litigationes, ut ut in pro patulo est, negavit. Hac ergo indagatione dimissa, animoque morem necdum satis gessisse visus, omni conamine curativam ejus indicationem, spirituum penuriâ laboranti haud dissimilis aggrediendo, divellicandoque istius medicamentorum virtutes pergit. *Sal ammoniacum esse sal commune acerrimum, utpote ex urina, fuligine, & sale communi compositum,* Quasi hic sal ingredientium respectu redderetur acerbior: pro eo, quantum conficitur ex urina, tantum augeri ejus acrimoniam non video, prout hæc constat ex mera aqua, & ratione victus, ex sale marino, ut itaque evaporatione requisita solus in fundo relinquatur sal maris.

S. I.VI.

Quænam specialis huic sali fit acrimonia,

nia, ut hoc quotidie vescimur, cuique notum est; neque me latet, ex hujus admittance ammoniacum sal tam acre non reddi, quam ab Auctore depingitur quasi causticâ indueretur natura. Nunc ad fuliginem quod attinet, nonne unum corpus ab admittance alterius pristina sæpè exutâ suâ virtute ac indole, & ratione adjectæ materiæ, aut acrius aut mitius evadit? imo materia acris acri mista aliquando fit mitior. Sal nitrum cum carbone & sulphure combustum facit sal alkali fixum, febribus ardentibus usitatissimum salem polychrestum: idem verò sal nitrum, si destilletur cum arena per retortam, reddet sp. nitri, seu aquam fortem, menstruum istud fortissimum durissima metalla solvens. Ad eòque hæc Auctoris consequentia neutiquam ammoniaci salis acridinem probat, quantum hæc ejus compositione respectu ingredientium miscelæ desumpta sit: quia ex admittance superioris sulphuris nimirum cum nitro istud mitius omnino redditur. Quod enim sulphur materia sit

arenâ acrior, confirmat ejus productum, accensum quippé sulphur exhibet cognominatum hujus spiritum sulphuris per campanam, cunctorum acidorum acidissimum. Quid autem arena? Hisce itaque præmissis extraxit suam conclusionem & ait, *quo pacto jam hoc tenue & acre remedium acre & tenue malum corriget?* addens §. LXIII *in omnibus contrarietas remedio est, in hoc verò morbo similia similibus corriguntur & tenuia, acria & volatilia, tenuibus, acribus & volatilibus emendantur & evacuantur.* §. LXII. *adeò ut ne ovum ovo similis sit, quam hic loci materia morbi medicamento.* Sed unde quælo illustrissimus ille chymista Stochius hanc sic dictam generalem regulam tam auguste deprompsit, acria acribus, tenuia tenuibus, volatilia volatilibus omni dote, natura, operatione & qualitate esse similia? an noverit illum corpus oleo vitrioli acrius, ac qualitate tenuius, durissimorum metallorum poros perpenetranti, similiter virtutes liquoris tartari seorsim examinatæ ac simul sumptæ, æque tam vehementis, omni dote,

dote, quò ad requisitas qualitates sibi similes, nisi quod unum alkali, alterum verò sit acidum. Hæc itaque duo guttatim sibi committantur; tunc juxta auctoris sententiam deberet hæc miscela acrior fieri, quam separatim unumquodque antea. Sed vid. quid dicit Cel. Profess. BOERHAVE in sua Chymia Tom. secund. pag. 416. editio Anni 1721. in contrarium tendunt, contrarium quoque operantur, hæc enim duo corpora antea acerrima, tactuque horribilia, nunc præcipitatione hanc virulentiam commutarunt in salem, tartarum vitriolatum dictum, minime nocivum.

Similiter spiritui salis ammoniaci si addatur sp. acid. acerrimus, extinguetur tota istius volatilis vis, & transferetur in salem neutrum fixum.

Ad istud ergo *quo pacto hoc tenue remedium, tenue malum corriget?* dico, sicuti acre acidi extinguit acre alkali, & acre alkali acre acidi, sic quoque virtutes salis ammoniaci additione salis alicujus alkali infligatæ, agiliores & volatiliores

non quidem acre morbosum omninò ex-
tinguere, verum aliquantulum corrigere,
ac sua volatilitate istud arripiendo pro-
prioque stimuli motu ducendo ad cor-
poris peripheriam ibidem eliminare.
Præter hæc Auctori demonstrandum ac
probandum foret, materiam morbi &
medicamen sibi esse æqualia, *ut ne ovum
ovo inquit similis*. Sed unde hoc habet,
an occulta aëris miasmata §. meo x. de-
scripta, ac invisibilia tam accuratè per-
spexit? *ulterius in omnibus contrarietas
remedio est.* Quis hoc unquam generaliter
in omnibus aiebat? quo ad multos morbos
id fieri concedo, in omnibus autem nego.
An membrum inflammatum frigori ex-
poneret? nonne hæmoptœe per institu-
tam venæ sectionem compescitur? Diar-
rhœa tollitur purgantibus? an partem ni-
mio frigore congelatam prudens medicus
igne resolvet? & sic vicissim.

XXXV. Quo nunc Auctor sequenti-
bus chymicarum operationum processibus
tam densa rerum caligine obfuscatus,
carioso nimis tot tantisque chymicorum
pro-

productis onustam vertens revertensque gubernaculo navim, potiturus sit portu, evincet temporis mora. *Sic oleum vitrioli nitro affusum præcipitat, vel secedere facit spiritum nitri.* Præter quod dicam me sane ratiocinando id nusquam concepisse, quomodo ol. vitr. præcipitaret nitrum: primò, antequam nitrum ol. vitrioli posset præcipitare, hoc prius solvi debuisset, dein prolabi. Quem autem anili huic figmento crediturum æstimavit? unus idemque liquor unum corpus prius solidis suis vinculis liberaret, idemque secedere faceret: mirabile visu! altero *vel secedere facit spiritus*, per consequens vel Auctori sp. nitr.: & nitrum unum est; vel horum confusione nasceretur spiritus nitri, miram præcipitationem! institui hunc eundemque Auctoris processum, sed minime ut per hunc tanquam majus scientiæ meæ caperem incrementum, etiamsi hanc vix vulgarem dijudicem, quoniam, ut ex supradictis constat, hæc perpetuâ lege naturalium rerum naturæ adversaria fieri non posse credide-

dideram ; verum ut & ratione , & experimentis unicuique hujus rei falsitas innotesceret. Jussi itaque Pharmacopolæ ℥ss. ol. vitr. addi ʒj. nitr. pulv. quo facto duo hæc medicamina sibi per integram noctem commisi : proximo mane rediens ne quidem ullam solutionis , multo minus præcipitationis vestigium attestans ipse Apothecarius animadvertimus. Huic tamen fateor , Auctori licitum videri dicere , nos experimenta hæc haud benè manu cepisse ; sed cur istis majus esset arcanum , quam huic Cl. Cel. Domini BOERHAVII Chymicæ tom. secund. p. 530. No 4 mercurium spirit. nitr. solutum sp. salis præcipitare , quod de industria tentavimus candidam cernentes veritatem , soluto quippè mercurio quam primo ac addebatur spiritus sal. præcipitabat.

Cætera Auctoris chymicalia , quibus ostio pulsat emptorem quærens , ad alienas hinc hæc modo alias revehat oras , neminem enim , prout hæc melius , ac tutius absque defectu manu prima accipi possunt ,
allicent.

allicent: Vid. Chymiam Cl. BOERHAVII tom. secund. pag. 530; qua docemur argentum sp. nitr. solutum appositione cupri præcipitare, & ultimum solvi: admoto chalybe iterum præcipitari cuprum & chalybs solvitur, cui si admiscetur ol. vitr. præcipitabit chalybem, & renascitur verum nitrum. Hæc sunt verissima Cl. BOERHAVII decreta; quæ expertissimo Chymistæ Stochio non satis videbantur, sed addit chalybi solutæ lapidem calaminarem, qui præcipitaret chalybem: soluto lapidi calam: jungit sal tartari, quo rursus hic lap. præcipitaretur: si huic massæ, dicit, addatur ol. vitr. solvitur sp. nitr. si iterum huic adjiciatur aq. reg. ol. vitr. manu mitteretur.

Quo nunc satis justo harum chymicarum operationum institutis promerito Auctorem nomine afficiam, ambigo: si eum mellifluo hoc Med. Doctoris vocabulo coronavero, ne ipsi cogitanti, me cognominibus ludere, bilem moveam, timeo: medici quippè veri de rebus scitu necessariis haud tam infulsè ratiocinantur. Chy-

mistam si dixero, ipse ab Auctore forte fortuna dicerer mendax. Quid ergo? haud aptius Auctori vocabulum inveni quam hoc (cum dicat Cl. Profess. remedium nimis Empiricum esse, hoc est tale medicamentum, quod solâ experientiâ comprobatur) Agyrtæ; omnia enim Auctoris experimenta mera empirica sunt: atque circumforanei pro more semper unum alterumvé empiricum theatro exhibent, ut itaque plebeum vulgus allicerent.

S. LVIII.

XXXVI. Cæco hic Auctor impetu, ut in paludem vitulus, ruit in Epidemici Morbi peccantis materiei respectu assumptorum medicamentorum effectus, dicens *hic jam materia peccans fixior videtur facta quam antea*. Supponens ergo aliam morbi materiam, seu causam, aliasque fuisse horum medicamentorum virtutes, ut alkali acido, ac acidum alkali, sibi oppositas, ut ita unum extinguendo alterum, utraque virium suarum paterentur detrimentum: Sed videte quid dicet §. LXIII *in omnibus contrarietas remedio est. In morbis*

morbis inflammatoriis alkali prædominat, curantur acidis, alkali extinguitur acido, ergo morbi causa fit fixior. Vicissim morbi ex acido tolluntur alkali, acidum extinguitur alkali, ergo morbi materies fit fixior. Conferatur huic contradictorius ille Auctoris §. LXII. ubi *ne ovum ovo inquit similis, quam hic loci materia morbi medicamento.* Si materia peccans & medicamentum sibi sint æqualia, quo ergo extingueretur ac fixa fieret morbi causa? vel vera hæc conclusio est, vel tota medicina tanquam conjectura firmorum principiorum defectu vacillans hallucinatur.

XXXVII. Hæc itaque sunt L. A. quæ, tum suppressi nostrum honoris, tumque Cel. Cl. ac Dilectissimi Profess. nostri innumera ab Auctore expertissimo Stochio scommata passi, insanis stolidisque ipsius contra Epidemici morbi curationem illusi ratiociniis, refocillandi ulciscendique ratione dicenda habui. Fateor quidem plura non incongruè ex sequentibus æque ac ex præcedentibus auctoris §§. expiscari

me potuisse, verum, quum nil novi, aut
 quod ab anterioribus non constitit, aut
 quod nulla refutatione se ipsa damnans
 tia indigeant; silentio igitur cum auctoritate
 §. LXI. præstat præterire, quam contra
 eum, qui futili, insulsa, ac tam umbrosa
 ratione luctatur, majorem pugnam ac
 strepitum movere. Etiam si tot tantasque
 evomendo exclamationes Lydicæ
 huic meo lapidi haud moram facio, verum
 has omnino futiles, non rei, castæque
 incremento intervientes consideranda
 pacifice huic impono

F I N E M.

